

Nr 46.

Ankom till riksdagens kansli den 2 juni 1944 kl. 3 em.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i förordningen den 16 maj 1884 (nr 25) angående patent, dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 3 mars 1944 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 176, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga nedan intagna vid propositionen fogade förslag till lag om ändring i förordningen den 16 maj 1884 (nr 25) angående patent.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehaft följande i anledning av densamma inom riksdagen väckta motioner, nämligen motionen I: 306 av herr *Franzon* samt de likalydande motionerna I: 308 av herr *Ekströmer* och II: 490 av herr *Lundberg* i Hälsingborg.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för Kungl. Maj:ts förslag, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen. Vad motionärerna hemställt återgives i utskottets yttrande i samband med behandlingen av de bestämmelser, som beröras av motionerna. I fråga om motiveringen för motionärernas yrkanden hänvisas till motionerna.

Av 1938 års patentutredning har avlämnats ett den 30 december 1942 dagtecknat betänkande med förslag till lag om ändring i vissa delar av förordningen den 16 maj 1884 angående patent (SOU 1942: 58). Utredningsman i patentutredningen är f. d. generaldirektören H. Hjertén. Patentutredningen har i enlighet med direktiven för utredningsarbetet haft gemensamma överläggningar med representanter för Danmark, Finland och Norge, i syfte att i väsentliga delar uppnå likformighet i patentlagstiftningens huvudgrunder de nordiska länderna emellan. Sådana överläggningar ha hållits i Stockholm under tiden 28 november—5 december 1938, i Köpenhamn under tiden 15—23 mars 1939 och i Helsingfors under tiden 4—13 februari 1941. Vid överläggningen i Helsingfors var Norge ej representerat. I betänkandet uttalas, att man under överläggningarna icke hunnit genomgå samtliga de spörsmål, beträffande vilka samarbete planerats, och att vid överläggningen i Helsingfors framförts önskemål om att samarbetet måtte fullföljas. Å andra sidan hade vid de redan hållna överläggningarna behandlats ett stort antal

viktiga patentlagstiftningsfrågor och helt eller delvis överensstämmande preliminära utkast till lagtext utarbetats i flera avseenden. Patentutredningen framhåller, att det under rådande förhållanden måste anses ovisst, huruvida och i så fall när samarbetet på patentlagstiftningens område mellan de fyra nordiska länderna skulle kunna slutföras på avsett sätt. Frågan bleve då, hur denna ovisshet borde påverka strävandena att få till stånd ny patentlagstiftning i Sverige.

Patentträtten i vårt land regleras huvudsakligen genom förordningen den 16 maj 1884 (nr 25) angående patent. Förordningen tillkom sålunda för ungefär 60 år sedan, och ehuru den vid åtskilliga tillfällen ändrats har en fullständig revision av densamma sedan länge varit ett önskemål. Att få till stånd ny patentlagstiftning utgjorde en huvuduppgift för den år 1908 tillsatta s. k. patentlagstiftningskommittén, som den 13 juni 1919 avgav betänkande med förslag till lag om patent m. m. (patentlagstiftningskommitténs betänkanden VI). Förslaget blev emellertid ej genomfört, och senare utredningsarbete på området har ej heller lett till ny lagstiftning annat än i vissa detaljer. I nu föreliggande betänkande uttalas, att det skulle vara beklagligt, om icke alls någon revision av patentlagstiftningen skulle komma till stånd, förrän det nordiska samarbetet kunnat slutföras. Från intressentkretsar hade framhållits, att vissa brister i den nuvarande lagstiftningen vållade betydande olägenheter. Å andra sidan syntes för Sveriges vidkommande slutförande av det nordiska samarbetet, vilket igångsatts på svensk inbjudan, helst böra avvaktas, innan man skrede till en fullständig revision av patentlagstiftningen. Patentutredningen har därför ansett det lämpligaste vara att framlägga ett särskilt lagförslag beträffande vissa patentlagstiftningsfrågor. Det borde därvid främst gälla spörsmål, där *dels* önskemål om snar lagändring särskilt framträtt på senaste tiden, *dels* antingen en grundlig behandling redan skett vid de nordiska överläggningarna eller också nordisk enhetlighet icke vore av större betydelse, *dels* ock partiella lagändringar ansåges kunna ske utan att man behövde avsevärt rubba gällande patentlagstiftning i övrigt.

I enlighet med dessa riktlinjer har patentutredningen framlagt förslag till lag om ändring i vissa delar av förordningen den 16 maj 1884 (nr 25) angående patent, vilket fogats såsom bilaga vid propositionen.

Huvuddragen i patentutredningens förslag.

I betänkandet framhålles inledningsvis, att den olägenhet med gällande patenträttsliga bestämmelser, som under senare år mest påtalats, vore, att utnyttjande av uppfinning, varå patent sökts men ännu ej beviljats, icke medförde någon påföljd. Även i övrigt hade man påkallat utvidgning av det nuvarande skyddet mot patentintrång. Vidare hade riktats kritik mot gällande bestämmelser om rättegång i patentmål. Med patentutredningens förslag avsåges främst att i dessa hänseenden åvägabringa rättelse. I visst

samband härmed och bl. a. för att förebygga, att det starkare skyddet mot intrång vållade olägenheter, föresloges olika åtgärder, såsom möjlighet att i vissa fall erhålla rätt att fortsätta utnyttjande som innebure intrång, rätt att föra fastställsetalan om att intrång ej föreläge, regler mot ofullständiga och oriktiga meddelanden om patentskydd samt minskat hemlighållande av handlingar i patentansökningsärenden. Ytterligare tillmötesginge patentutredningens förslag framkomna önskemål om viss mildring av de allmänna patenterbarhetsfordringarna samt om ett undersirykande av patentanspråks betydelse för patentskyddet. Av andra bestämmelser, som inginge i förslaget, kunde nämnas förändringar i förfarandet i sådana ärenden, där invändning framställts mot patentansökning, samt lätnader i fråga om patentavgifter för mindre bemedlade uppfinnare.

Gällande patentförordning innehåller om de allmänna patenterbarhetsfordringarna, att patent meddelas å nya uppfinningar av industriella alster eller av särskilda sätt för sådana alsters tillverkning (1 § första stycket). Enligt patentutredningens förslag skulle lagrummet ändras därhän, att patent meddelas å nya uppfinningar, som kunna utnyttjas i näringsverksamhet, därvid enligt särskild bestämmelse patent meddelas å alster och förfaranden. Enligt förslaget fordras alltså icke, att uppfinningen kan sägas vara av industriell natur, och ett förfarande skall kunna patentskyddas, även om det icke gäller ett sätt att tillverka alster.

Patentförordningen innehåller icke för närvarande någon direkt bestämmelse om patentanspråk. Enligt förslaget skola i 4 § 1 mom. patentförordningen inflyta särskilda bestämmelser om att beskrivningen skall avslutas med patentanspråk, innehållande bestämd uppgift om vad som sökes patentskyddat, och om att patentanspråk skall vara i första hand avgörande vid bedömande av patentskyddets omfattning.

En huvuddel av patentutredningens förslag avser bestämmelserna om patentintrång som ersätta 22 § patentförordningen.

Förslaget innehåller särskilda bestämmelser om vad som objektivt innebär patentintrång (19 § 1 mom.), vilket icke för närvarande är fallet. Såvitt gäller intrång i beviljat patent innefattar emellertid förslaget (1 mom. första stycket) icke några större ändringar i gällande rätt sådan den tillämpats. Men vidare stadgas i förslaget, att även utnyttjande av patentsökt uppfinning skall anses såsom intrång, om det sker sedan patentansökningen kungjorts för allmänheten eller av någon, som av sökanden särskilt underrättats eller eljest erhållit vetskap om att dylik ansökning föreligger och om dess innehåll (1 mom. andra stycket).

Enligt nuvarande patentförordning äro påföljderna vid patentintrång straff och skadestånd, och för sådan påföljd fordras bl. a., att gärningsmannen haft vetskap om att patent beviljats. Förslagets regler avvika rätt avsevärt från vad som nu gäller. Även mot den som begått intrång i god tro skall kunna föras förbuds- och ersättningstalan (19 § 2 mom. första stycket), men ersättning skall i sådant fall endast kunna utdömas, om skäl därtill anses föreligga, och den skall ej kunna överstiga den uppkomna vinsten. Full er-

sättning för uppkommen skada skall däremot i regel kunna utdömas, om intrånget begåtts uppsåtligen eller av oaktsamhet (2 mom. andra stycket). Förslaget innehåller vidare en särskild regel om beräkning av uppkommen skada (2 mom. tredje stycket) samt en speciell presumtionsbestämmelse (2 mom. fjärde stycket), avsedd att stärka skyddet för vissa metodpatent. För ersättningstalan skall enligt förslaget gälla särskild preskriptionstid (2 mom. femte stycket). Straff skall enligt förslaget (3 mom.) endast kunna inträda, när uppsåtligt intrång i *beviljat* patent föreligger.

Enligt nuvarande patentförordning (23 §) upptages i v ä n d n i n g o m p a t e n t s o g i l t i g h e t, som framställes i mål om intrång i patentet, till bedömande i detta mål, men enligt förslaget (19 § 6 mom.) skall sådan invändning i regel hänvisas till särskild ogiltighetstalan.

I förslaget ha upptagits vissa bestämmelser om rätt för den som begått patentintrång att i vissa fall fortsätta sitt utnyttjande, vilka bestämmelser ej ha någon motsvarighet för närvarande. Sålunda skall i intrångsmål svaranden, om domstolen anser skäl därtill föreligga, kunna berättigas att utan hinder av patentet förfoga över alster, som han innehar och som patenthavaren ej önskar övertaga (19 § 7 mom.). Vidare skall den som handlat i närmare bestämd god tro kunna, även om ej intrångstalan föres mot honom, få själv väcka talan om rätt att mot ersättning till patenthavaren fortsätta sitt utnyttjande, om synnerliga skäl därtill anses föreligga (20 §).

Förslaget innehåller en bestämmelse om f a s t s t ä l l e l s e t a l a n (21 §), vartill motsvarighet icke finnes för närvarande. När ovisshet föreligger, huruvida ett utnyttjande är skyddat enligt annans patent, skall den i saken intresserade kunna väcka talan om fastställelse av att utnyttjandet icke är skyddat.

Helt nya bestämmelser mot o f u l l s t ä n d i g a e l l e r o r i k t i g a m e d d e l a n d e n o m p a t e n t s k y d d i n g å i förslaget (22 §). Ofullständiga meddelanden om patentskydd skola medföra skyldighet att på anfordran lämna kompletterande upplysningar vid äventyr av skadeståndsskyldighet (första stycket), och oriktiga meddelanden eller upplysningar skola kunna föranleda skyldighet att ersätta uppkommen skada, vid uppsåtligt handlande även straff (andra stycket).

Förslaget innehåller bestämmelser, som avsevärt utvidga p a t e n t a n s ö k n i n g s h a n d l i n g a r s t i l l g ä n g l i g h e t f ö r u t o m s t å e n d e. Sålunda skall, då ansökning kungjorts enligt 7 § första stycket patentförordningen, i regel hela akten vara tillgänglig (7 § andra stycket i förslaget) i stället för såsom nu blott den godkända beskrivningen med eventuellt tillhörande ritningar, och även dessförinnan skall akten i regel vara tillgänglig för den som av sökanden särskilt underrättats om ansökningen och dess innehåll (7 § tredje stycket). I fråga om kungjord patentansökning föreslås vidare, att även till Kungl. Maj:t ingivna handlingar i sådant ärende skola vara tillgängliga för allmänheten (8 § sjätte stycket) och att för allmänheten skall kungöras, när dylik ansökning avgjorts utan att leda till patent (8 § sjunde

stycket). Enligt förslaget kan föreligga skyldighet att lämna viss person upplysning om patentansökning, vilken ej är tillgänglig för allmänheten. En särskild bestämmelse om att denne vid äventyr av ersättningsskyldighet ej i oträngt mål får yppa något om ansökningen har intagits i förslaget (23 §).

Förslaget innebär i fråga om laga domstol i patentmål, att Stockholms rådhusrätt ensam skall vara behörig såsom första instans i alla mål, som avses i patentförordningen (23 b § 1 mom. första stycket), medan sådan uteslutande behörighet nu blott föreligger i vissa dylika mål. Vidare innehåller förslaget, att i rådhusrätten vid handläggning av patentmål — utom i vissa undantagsfall — skola såsom ledamöter sitta tre i tekniska förhållanden kunniga personer, utsedda av Kungl. Maj:t (andra, tredje och fjärde styckena). För närvarande fungera tekniska ledamöter enligt patentförordningen endast i mål om tvångslicens.

Förslaget innebär åtskilliga förändringar beträffande invändningsförfarandet. Dess särskilda former skola i huvudsak endast tillämpas, om invändning gjorts i behörig ordning, och huruvida detta skett skall kunna med bindande verkan avgöras av första instans i patentmyndigheten (7 § fjärde stycket). Om denna instans vid sin prövning kommer till det resultatet, att ansökningen bör bifallas trots framställd invändning, skall dess beslut för närvarande enligt gällande instruktion för patentmyndigheten alltid underställas besvärsavdelningens prövning. Enligt förslaget däremot (8 § tredje stycket) skall beslutet gälla, om ej behörig invändare inom viss tid påkallar besvärsavdelningens prövning av ansökningen och erlägger en avgift. De nu berörda ändringarna ha även påkallat vissa andra jämkningar i patentförordningen (7 § sista stycket samt 8 § första och femte styckena i förslaget).

Förslaget innehåller vissa bestämmelser om lättnader i patentavgifter för mindre bemedlade uppfinnare. Patentmyndigheten skall under vissa förutsättningar kunna befria mindre bemedlade uppfinnare från utfärdnings- och stämpelavgifter (7 § sjätte stycket, som påkallat jämkningar även i femte och sjunde styckena) samt medgiva dem uppskov med erläggande av de första årsavgifterna (11 § tredje stycket, som medfört jämkning i fjärde stycket). Däremot har patentutredningen ej ansett sig böra föreslå någon lagbestämmelse om lättnad beträffande patentansökningsavgiften men förordar, att hjälp här beredes i annan ordning.

I visst samband med de föreslagna lättnaderna i årsavgifter stå andra ändringar i 11 § patentförordningen, vilka ingå i förslaget. Därigenom fastslås, när avgift skall erläggas för patentår, som börjat före patents beviljande, (andra stycket) samt när patent, för vilket stadgad årsavgift ej erlagts, förfaller (femte stycket). I sistnämnda hänseende innebär förslaget en ändring gentemot vad nu anses gälla.

Förslaget innehåller slutligen en ändring i 4 § 1 mom. patentförordningen beträffande antalet beskrivnings- och ritningsexemplar, som skola fogas vid patentansökning.

Yttranden.

Över patentutredningens betänkande ha yttranden efter remiss inkommit från kommerskollegium, patent- och registreringsverket, statskontoret, processlagberedningen, hovrätterna, Stockholms rådhusrätt, överståthållarämbetet, statens uppfinnarnämnd, järnkontoret, Sveriges industriförbund, svenska teknologföreningen, svenska uppfinnareföreningens styrelse, uppfinnarekontoret, svenska pappers- och cellulosaingenjörssföreningen, svenska föreningen för industriellt rättsskydd, svenska patentombudsföreningen samt svenska industriens patentingenjörers förening. Sistnämnda förening har översänt ett yttrande, som avfattats av en inom föreningen tillsatt kommitté. Föreningens dåvarande sekreterare, civilingenjören B. Avellan-Hultman, som reserverat sig mot denna åtgärd, har i särskild skrivelse uttalat, att kommittén enligt hans uppfattning icke utformat sitt yttrande i överensstämmelse med föreningens beslut. Han har tillika såsom ett uttryck för åsikten hos en stark minoritet inom föreningen eller sannolikt t. o. m. den verkliga majoriteten inom densamma översänt ett yttrande, som avfattats av en annan, tidigare inom föreningen tillsatt kommitté. Kommerskollegium har bifogat yttranden från kooperativa förbundets styrelse samt från alla handelskamrar i riket utom Gotlands handelskammare. Överståthållarämbetet har överlämnat infortrade yttranden från stadsfullmäktige och förste stadsfiskalen i Stockholm. Från Sveriges kemiska industrikontor har inkommit en skrift i anledning av betänkandet.

Förslaget att nu företaga en partiell revision av patentförordningen har ej föranlett erinran i något av yttrandena, och i allmänhet har man ansett patentutredningens förslag ägnat att läggas till grund för en sådan revision. *Hovrätten över Skåne och Blekinge, överståthållarämbetet, Västergötlands och Norra Hallands handelskammare* samt *Norrbottens och Västerbottens läns handelskammare* ha lämnat patentutredningens förslag helt utan anmärkning.

Kommerskollegium har uttalat, att inom näringslivet funnes ett starkt intresse för en partiell omarbetning av den svenska patentlagstiftningen, och förklarar sig dela denna uppfattning. Visserligen kunde mot en dylik partiell reform i rådande läge invändas, att det tidigare i hög grad fruktbringande nordiska samarbetet på ifrågavarande lagstiftningsområde icke för närvarande kunde fullföljas och läggas till grund för lagstiftningen. Att emellertid av denna anledning uppskjuta en i och för sig önskvärd och lämplig lagreform syntes knappast tillrådligt.

Patent- och registreringsverket, vars utlåtande avgivits av ämbetsverkets besväravdelning, har uttalat, att en genomgripande överarbetning av nu gällande bestämmelser på patenträttens område sedan länge utgjort ett aktuellt önskemål. Det vore därför beklagligt, ehuru under rådande förhållanden förklarligt, att det framlagda förslaget inskränkte sig till en partiell revision av patentförordningen. Å andra sidan berörde förslaget onekligen de områden av patenträtten, som visat sig vara framför allt i behov av en revision.

Besvärssavdelningen anslöte sig i huvudsak till förslaget och ansåge, att ett genomförande av detta skulle för patentväsendet i Sverige komma att innebära ett avsevärt framsteg. *Svea hovrätt* har funnit det vara välbetänkt att, då tidsförhållandena lagt hinder i vägen för slutförande av det nordiska samarbetet på patentlagstiftningens område, utan dröjsmål söka få till stånd ny svensk lagstiftning i vissa hithörande frågor, beträffande vilka reformbehovet vore särskilt trängande. Hovrätten kunde i huvudsak giva sin anslutning till den plan för det partiella reformarbetet, som följts av patentutredningen, och funne även de lösningar, som valts beträffande de till behandling upptagna problemen, i stort sett tillfredsställande. Endast på några mindre väsentliga punkter hade hovrätten funnit anledning till erinran eller stannat i tvekan beträffande vad som föreslagits. *Stockholms rådhusrätt* har uttalat, att patentutredningens förslag ur de synpunkter, rådhusrätten hade att företräda, syntes innefatta en i huvudsak väl avvägd reglering av föreliggande spörsmål.

Sveriges industriförbund har framhållit, att icke minst industrien hade riklig erfarenhet av att gällande rättsregler på patenträttens område i skilda avseenden vore föråldrade eller eljest otillfredsställande. I avbidan på den mera fullständiga omarbetning av patentförordningen, som vore synnerligen önskvärd och framdeles torde komma att företagas, borde en revision på de punkter, där behovet av nya bestämmelser vore mest trängande, sättas i verket utan dröjsmål. Det föreliggande förslaget syntes i huvudsak väl lämpa sig att läggas till grund för åtgärder i sådan riktning. *Svenska teknologföreningen* har uttryckt sin uppskattning av patentutredningens initiativ att söka få till stånd partiella ändringar i nu gällande patentförordning. Det framlagda förslaget syntes föreningen i stort sett tillfredsställande men kunde ändå i vissa avseenden giva anledning till betänkligheter. *Järnkontoret* har såsom eget yttrande åberopat en skrivelse av en av kontoret tillsatt kommitté, där det uttalas, att patentutredningens förslag innebure väsentliga förbättringar i jämförelse med gällande patentförordning och att det i stort sett syntes vara ägnat att tillfredsställa industriens önskemål. *Svenska föreningen för industriellt rättsskydd* har uttalat, att patentutredningens förslag i sina huvuddrag syntes väl ägnat att läggas till grund för en lagstiftning. *Svenska patentombudsforeningen* har förklarat sig hälsa förslaget med stor tillfredsställelse såsom innebärande avsevärd förbättring av gällande patenträttsliga förhållanden. På enstaka punkter ansåge dock föreningen, att förslaget icke borde följas.

Stockholms handelskammare har uttalat, att en fullständig revision av 1884 års patentförordning vore i hög grad behöfelig men att handelskammaren delade patentutredningens uppfattning, att med en sådan revision borde anstå, intill dess det nordiska samarbetet på området kunde återupptagas. De partiella ändringar, som utredningen föreslagit, syntes handelskammaren i stort sett välmotiverade. *Smålands och Blekinge handelskammare* har förklarat, att genom patentutredningens betänkande framkommit ett flertal betydelsefulla ändringsförslag, vilka syntes kunna genomföras i avvaktan på

en kommande, mera genomgripande omarbetning av patenträtten. *Skånes handelskammare* har uttalat, att patentutredningens förslag syntes tillgodose de mest angelägna av de önskemål, som man inom näringslivet hyste beträffande patentlagstiftningens gestaltning. Förslaget förefölle väl genomtänkt och syntes komma att i olika hänseenden medföra en förbättrad ordning å detta för näringslivet så betydelsefulla område. Med reservation för vissa detaljer ansåge handelskammaren förslaget därför väl ägnat att läggas till grund för lagstiftning i ämnet. Handelskammaren delade patentutredningens uppfattning att, oaktat en fullständig revision av patentförordningen framstode såsom önskvärd, denna borde anstå till dess förutsättningar vore för handen för återupptagande av det nordiska samarbetet. *Handelskammaren i Gävle* har funnit det värt erkännande, att förslaget begränsats i syfte att ej äventyra en fortsatt strävan till nordisk enhetlighet. *Göteborgs handelskammare* har förklarat det vara ett allmänt önskemål från företag inom dess distrikt, vilka hade särskilt intresse för patentlagstiftningsfrågor, att ändringar i patentförordningen av den omfattning patentutredningen föreslagit snarast möjligt genomfördes. *Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare* har funnit patentutredningens förslag välgrundat och i allt väsentligt lämpat att ligga till grund för lagstiftning i ämnet.

Kooperativa förbundets styrelse har uttalat, att styrelsen helst skulle ha sett, att en fullständig revision av patentförordningen kunnat åstadkommas. Med hänsyn till rådande förhållanden ville styrelsen emellertid icke opponera mot att man nu nöjde sig med en partiell lagstiftning. Sedan kriget upphört och kommunikationerna mellan de nordiska länderna ånyo öppnats, borde lagstiftningsarbetet på det patenträttsliga området snarast möjligt återupptagas och slutföras. *Svenska uppfinnareföreningens styrelse* har även uttalat önskemål om en fullständig revision av patentlagstiftningen med beaktande av den nordiska gemensamhetssynpunkten. I avvaktan därpå borde man dock kunna försiktigt framgå på de partiella reformernas väg. Patentutredningens förslag vore ägnat att undanröja vissa påtagliga, allmänt erkända brister i gällande patentlagstiftning, men ändring av förslaget i vissa punkter vore oundgängligen nödvändig för att ej mycket allvarliga missförhållanden skulle tillskapas.

Svenska industriens patentingenjörers förening har, såsom tidigare nämnts, översänt ett yttrande, som avfattats av en inom föreningen tillsatt kommitté. I detta yttrande har uttalats uppskattning av att patentutredningen ansett sig kunna föreslå partiella ändringar i patentlagstiftningen. Vissa av förslagens detaljer innebure värdefulla förbättringar, medan andra kunde giva upphov till allvarliga betänkligheter.

Svenska pappers- och cellulosaingenjörersföreningen har uttalat, att området för de patenterbara uppfinningarna borde begränsas och kraven på patenterbarhet höjas, innan man vidtog någon skärpning av påföljd och straffbestämmelser vid eventuella patentintrång. Mot bakgrunden av de ringa krav, som enligt nuvarande praxis ställdes på en uppfinnings patenterbarhet, skulle vad patentutredningen föreslagit i 1 och 19 §§ komma att med-

föra så stor osäkerhet och ovisshet, att industriens utveckling, arbetsro och forskningsintresse komme att i hög grad hämmas. Detta skulle kunna medföra obotlig skada för under utveckling varande industrier, såsom den för folkförsörjningen så oerhört betydelsefulla biprodukttillverkningen särskilt inom cellulosaindustrien. De föreslagna ändringarna i 1 och 19 §§ borde därför anstå, till dess 2 och 3 §§ patentförordningen även underkastats revision. Det förefölle, som om man vid utarbetandet av patentutredningens förslag i hög grad tillvaratagit uppfinnarnas intressen, medan näringslivets önskemål blivit mera styvmoderligt behandlade.

Inom justitiedepartementet har, sedan yttrandena inkommit, på grundval av patentutredningens förslag utarbetats förslag till lag om ändring i förordningen den 16 maj 1884 (nr 25) angående patent.

Departementschefen.

Vid remiss till lagrådet den 14 januari 1944 av nämnda förslag har *föredragande departementschefen, statsrådet Bergquist*, gjort följande uttalande om de allmänna grunderna för förslaget:

»Gällande patentförordning tillkom redan 1884. Visserligen ha åtskilliga bestämmelser i densamma ändrats, men huvuddragen i författningen ha icke rubbats. Det är därför naturligt, att vår nuvarande patentlagstiftning i mångt och mycket icke är lämpad efter nutidens krav. Strävandena att få till stånd en ny patentlag började för flera decennier sedan, men det därpå nedlagda arbetet har tyvärr icke kommit att medföra något slutligt resultat. Utredningsarbetet har endast lett till detaljändringar vid olika tillfällen.

Även patentutredningens nu framlagda förslag avser blott partiella ändringar av patentförordningen. Patentutredningen motiverar sitt förslag med att det å ena sidan icke vore lämpligt att i Sverige införa en helt ny patentlag, innan det på svenskt initialiv kort före krigsutbrottet igångsatta nordiska samarbetet på patentlagstiftningens område blivit slutfört, medan det å andra sidan skulle vara beklagligt att till en oviss framtid uppskjuta avhjälpandet av vissa brister i nuvarande lagstiftning, vilka vållade betydande olägenheter. Till denna uppfattning, som vunnit stöd i yttrandena, kan jag ansluta mig. Jag vill nämna, att i Finland år 1943 antagits en helt ny lag om patent, därvid hänsyn tagits till det hittillsvarande nordiska samarbetet. Detta tillvägagångssätt förklaras av speciella förhållanden, särskilt av att i Finland vid tiden för samarbetets igångsättande redan förelåg ett då nyligen framlagt förslag till ny patentlag. Finland synes likväl vara intresserat av fortsatt nordiskt samarbete på området. För vår del synes det lämpligaste vara att för närvarande stanna vid en partiell reform. Att en sådan bör komma till stånd utan dröjsmål understrykes livligt i yttrandena.

Det sätt på vilket patentutredningen begränsat förslaget har i stort sett

vunnit stöd i yttrandena. Även jag finner avgränsningen i huvudsak lämplig. Vissa inskränkningar i förslaget torde dock böra vidtagas.»

Departementschefen har därefter i propositionen lämnat en närmare redogörelse för de särskilda bestämmelserna i patentutredningens förslag och för de erinringar, som i yttrandena framställts mot dessa, ävensom för det inom justitiedepartementet upprättade förslaget. Utskottet, som i sitt yttrande här nedan behandlar de särskilda bestämmelserna i Kungl. Maj:ts förslag, hänvisar här endast till departementschefens redogörelse.

Lagrådets utlåtande över departementsförslaget har avgivits den 2 mars 1944 och finnes intaget å s. 131—139 i propositionen, vartill utskottet jämväl hänvisar.

I propositionen ha de jämkningar i fråga om särskilda stadganden i förslaget, som lagrådet funnit erforderliga, i allmänhet vidtagits. På några punkter ha emellertid de ändringar, varom lagrådet eller enskilda ledamöter av detta hemställt, icke ansetts böra vidtagas. Motiveringen härtill lämnas av departementschefen å s. 140—141 i propositionen.

Utskottet.

Propositionen avser rätt betydande ändringar i 1884 års patentförordning. Ehuru denna flera gånger ändrats sedan tillkomsten för 60 år sedan, får den dock anses vara i åtskilliga avseenden ofullständig eller eljest otillfredsställande. Vid olika tillfällen har igångsatts utredning i syfte att erhålla en ny patentlag, senast genom tillsättandet 1938 av den nuvarande patentutredningen, vars betänkande ligger till grund för propositionen. I samband med patentutredningens tillkomst upptogos på svenskt initiativ överläggningar med representanter för övriga nordiska länder för att söka i väsentliga delar uppnå nordisk likformighet i patentlagstiftningens huvudgrunder. Det kort före krigsutbrottet igångsatta nordiska samarbetet har dock på grund av de politiska förhållandena måst avbrytas.

Det är i detta läge, som förslaget om en partiell revision av patentförordningen framkommit, i det att en helt ny patentlag icke synes böra införas i vårt land förrän det nordiska samarbetet kunnat slutföras, medan vissa särskilt framträdande brister i nuvarande lagstiftning torde böra avhjälpas utan avbidan härå. Departementschefen har anslutit sig till patentutredningens tanke att nu vidtaga en sådan partiell reform och i huvudsak även till det sätt, på vilket utredningen begränsat förslaget. I båda avseendena har förslaget i stort sett vunnit stöd i yttrandena.

Utskottet anser önskvärt, att genom ändringar i patentförordningen vissa särskilt kännbara olägenheter nu avhjälpas, medan frågan om att få till stånd en helt ny patentlag uppskjutes i hopp att det inledda nordiska samarbetet senare skall kunna slutföras.

I propositionen föreslås nya eller ändrade bestämmelser i fråga om åtskilliga patenträttsliga spörsmål. De mest omfattande ändringarna föreslås beträffande reglerna om patentintrång (19 och 20 §§) men vidare avses ändringar rörande bl. a. patenterbarhetsfordringarna (1 och 2 §§), patentanspråk (4 §), fastställsetalan (19 § 6 mom.), rätt till fortsatt utnyttjande i vissa fall för den som begått intrång (21 §), invändningsförfarandet i patentansökningsärenden (7 och 8 §§), lättnader i fråga om patentavgifter för mindre bemedlade uppfinnare (7 och 11 §§), rätten att taga del av patentansökningshandlingar (7 och 8 §§), ofullständiga eller oriktiga meddelanden om patentskydd (22 §) och laga domstol i patentmål (23 §). Utskottet har intet att erinra mot det vidtagna urvalet av patentlagstiftningsfrågor och har beträffande utformningen av de olika förslagen endast i ett par oväsentliga detaljer ansett sig böra förorda ändringar.

I fråga om *patenterbarhetsfordringarna* innefattar propositionen förslag till ändringar i olika riktningar. Vad gäller de allmänna patenterbarhetsfordringarna i 1 § patentförordningen hade patentutredningen föreslagit, att i princip skulle såsom patenterbara betecknas nya uppfinningar, som kunna utnyttjas i näringsverksamhet, och detta hade godtagits i flertalet yttranden. Departementschefen har emellertid, i anslutning till erinringar i vissa yttranden, ansett att man tills vidare bör anknyta till vad som nu gäller, särskilt med hänsyn till att frågan om de i 2 § behandlade undantagen från patenterbarhet icke blivit fullständigt utredd. I propositionen ha därför endast sådana uppfinningar, som kunna utnyttjas i industriell verksamhet, angivits vara patenterbara. Utskottet anser denna ståndpunkt i nuvarande läge kunna godtagas.

I propositionen har liksom i gällande patentförordning redan i den grundläggande bestämmelsen om patenterbarhet i 1 § gjorts en uppdelning i produktpatent (patent å alster) och metodpatent (patent å förfarande). Även enligt patentutredningens förslag skulle detta gälla, i det att det skulle stadgas, att patent meddelas å alster och förfaranden. Det framhålles i utredningens betänkande, att man därmed velat uttrycka, att ett patentanspråk måste riktas å antingen alster eller förfarande men att i och för sig intet hindrade sökanden från att i samma patent i skilda anspråk skydda såväl alster som förfarande; detta står i överensstämmelse med vad som nu tillämpas. Enligt propositionen skall i nu förevarande avseende gälla, att patent endast må meddelas å uppfinningar, som avse alster eller förfaranden. Utskottet utgår från att därmed icke avsetts någon utvidgning av det patenterbara området utöver vad som nu anses gälla och har fördenskull icke funnit erforderligt att vidtaga någon omformulering av lagtexten, såsom i motionerna I: 308 och II: 490 ifrågasatts.

I hittills berörda hänseenden innebär alltså den i propositionen föreslagna lydelsen av 1 § icke någon saklig ändring i förhållande till vad som nu gäller. Däremot föreslås upphävande av en nu stadgad särskild inskränkning i patenterbarheten av förfaranden. Efter orden äro nämligen för närvarande blott sådana metoduppfinningar patenterbara, som avse sätt att tillverka als-

ter. Att denna begränsning, som knappast någonstädes har motsvarighet i utländsk patentlagstiftning, nu skulle falla bort, har i yttrandena väckt allmänt gillande och föranleder icke någon erinran från utskottets sida.

Patentutredningen hade icke avsett, att i detta sammanhang skulde göras någon ändring i gällande bestämmelser om undantag från patenterbarhet i 2 § patentförordningen. Enligt dessa må patent ej meddelas å uppfinning, vars utövning skulle strida mot lag eller goda seder, och om uppfinning avser livs- eller läkemedel må ej produktpatent utan endast metodpatent meddelas. I yttrandena ha åtskilliga nya undantag från patenterbarhet ifrågasatts. I propositionen har man tillmötesgått dessa önskemål på en punkt, i det att den inskränkning i fråga om patenterbarhet, som nu gäller för livs- och läkemedel, även skall få avseende å kemiska föreningar. Detta står i överensstämmelse med vad som förordats i bl. a. Sveriges industriförbunds yttrande, och sådan begränsning i patenterbarheten föreslogs även i de kommittébetänkanden angående patent, som avgåvos 1878 och 1919. Att märka är också, att dylik begränsning tillämpas i övriga nordiska länder och i ett stort antal andra stater. Härmed kan sammanställas, att i vårt land ingivna ansökningar om produktpatent å kemiska föreningar alldeles övervägande härröra från sådana länder. Ej minst med hänsyn till sistnämnda förhållande anser utskottet goda skäl tala för den i propositionen intagna ståndpunkten.

Departementschefen har däremot ej ansett lämpligt att i detta sammanhang föreslå införandet i övrigt av något nytt undantag i 2 §. Av förslag i denna riktning, som framförts i yttrandena, må särskilt nämnas, att järnkontoret ansett, att rena substanspatent på legeringar icke borde tillåtas. Även i motionerna I: 308 och II: 490 uttalas sympatier för att begränsa patenteringsmöjligheterna inom det legeringstekniska området.

Enligt vad utskottet inhämtat ha under den senaste 10-årsperioden i genomsnitt i vårt land beviljats 8—9 rena produktpatent å legeringar årligen. Möjligheten att erhålla sådana patent synes alltså icke utnyttjas i större utsträckning. Vad som framkommit tyder emellertid på att en utbredd opinion inom den svenska metallindustrien hyser missnöje med vad som nu gäller i fråga om legeringars patenterbarhet och önskar särskilda undantagsbestämmelser. Detta kräver utan tvivel beaktande. Frågan är emellertid långt mindre utredd än motsvarande spörsmål beträffande kemiska föreningar. Medan speciell undantagsbestämmelse för dessa tidigare föreslagits bl. a. i 1919 års ovannämnda betänkande och gäller i ett flertal främmande länder, är motsatsen förhållandet i fråga om legeringar. Ej heller har visats, att kravet på specialbestämmelser för legeringar bäres upp av någon organisation, som kan anses företräda den svenska industrien i dess helhet. Redan med hänsyn till nu angivna omständigheter anser utskottet det icke tillrådligt att i förevarande sammanhang införa undantag för legeringar i 2 § och ansluter sig alltså härutinnan till departementschefens ståndpunkt. Spörsmålet bör emellertid ingående övervägas under det fortsatta utredningsarbetet på patentlagstiftningens område.

Det har redan antytts, att de mest omfattande av de i propositionen föreslagna lagändringarna gälla *reglerna mot patentintrång*, i fråga varom de nu gällande bestämmelserna anses vara synnerligen bristfälliga. Med förslaget i denna del avses framför allt att utnyttjande av uppfinning, sedan patent därå sökts men innan det beviljats, skall efter patentets meddelande kunna föranleda intrångspåföljd i vissa fall, vilket för närvarande ej är förhållandet. Även i fråga om beviljat patent avses att utbygga skyddet mot intrång och samtidigt mer än för närvarande nyansera påföljderna efter de förhållanden, under vilka intrånget begåtts.

Till tanken på en genomgripande revision av intrångsreglerna har man i yttrandena nästan enhälligt anslutit sig, även om meningarna varit delade i fråga om olika detaljer i patentutredningens förslag, vilket också lett till att detta på en del punkter modifierats i propositionen. Även utskottet anser bärande skäl föreligga att nu vidtaga en sådan revision.

Bestämmelserna om intrång i beviljat patent skola enligt propositionen upptagas i 19 §, som i 1 mom. innehåller ett särskilt stadgande om vad som objektivt sett innebär patentintrång. Sådant skall föreligga, om någon olovligen inom riket yrkesmässigt utnyttjar patenterad uppfinning genom att tillverka patentskyddat alster eller använda patentskyddat förfarande eller genom att införa, använda, utbjuda, saluhålla, överlåta eller upplåta patentskyddat alster eller alster, som framställts medelst patentskyddat förfarande. Detta innebär i olika hänseenden utsträckning av skyddet i förhållande till vad som nu gäller enligt 22 § patentförordningen men samtidigt viss inskränkning därigenom att endast yrkesmässigt utnyttjande skall kunna innebära intrång, vilket krav endast delvis har motsvarighet för närvarande. I vissa yttranden över patentutredningens förslag samt av två av lagrådets ledamöter har riktats kritik mot denna inskränkning; man har föreslagit sådan utformning av bestämmelsen, att även utnyttjande, som icke skett yrkesmässigt men dock i förvärvssyfte, skall kunna innebära intrång. Även inom utskottet har yppats någon tvekan på denna punkt. Med hänsyn särskilt till att ett utnyttjande får anses yrkesmässigt, så snart det är fråga om förvärvsverksamhet av någon större omfattning ävensom till att den i propositionen intagna ståndpunkten överensstämmer med vad som är vanligt i andra länder och även godtagits vid de nordiska överläggningarna om ny patentlagstiftning, har utskottet dock icke funnit skäl frångå departementschefens förslag.

Enligt gällande patentförordning kan utnyttjande av patenterad uppfinning endast medföra påföljd, när det skett med vetskap om att patent beviljats. Detta krav på vetskap om patentet skall enligt propositionen icke kvarstå. Ändringen, som på denna punkt skulle bringa vår patentlagstiftning i överensstämmelse med vad som gäller i övriga nordiska länder och de flesta andra stater, har tillstyrkts i flertalet yttranden över patentutredningens förslag. I några yttranden har dock förordats, att det nuvarande kravet på vetskap om patentet skulle bibehållas såsom förutsättning för intrångspåföljd, och samma ståndpunkt intages i motionen I: 306. Det har sålunda gjorts gäl-

lande att detta krav, som i regel uppfylles genom att patenthavaren lämnar sin motpart särskild underrättelse om patentet, icke tillskyndar patenthavaren större olägenhet, medan kravets uppgivande skulle vålla näringslivet betydande rättsosäkerhet och medföra behov av omfattande undersökningar för att söka undgå risk för intrång.

När patent beviljats, kungöres detta i allmänna tidningarna, och vidare publiceras genom patentmyndighetens försorg såväl hela beskrivningen över den patenterade uppfinningen med tillhörande patentanspråk och ritningar som ock i facktidsskrift ett utdrag därur. I betraktande härav får det anses mindre tillfredsställande, om patenthavaren aldrig skall kunna göra gällande intrångspåföljd vid ett utnyttjande, förrän han i det särskilda fallet under rättat vederbörande om patentet eller eljest är i stånd att föra bevisning om att vetskap härom föreligger. Utnyttjandet kan ha skett under sådana förhållanden, att patenthavaren först efter avsevärd tid rimligen kunnat taga kännedom om detsamma och den därför ansvarige. Utskottet anser därför starka skäl tala för ett frångående av patentförordningens nuvarande ståndpunkt, att vetskap om patentet måste föreligga för att det överhuvud taget skall kunna bli fråga om någon påföljd. Ändring härutinnan har ju också, såsom förut framhållits, godtagits i yttrandena från flertalet hörda näringsorganisationer och överensstämmor med vad som i allmänhet gäller i andra länder.

Departementschefen uttalar i samband med det nu behandlade spørsmålet, att bestämmelserna om intrångspåföljd böra utformas på det sättet, att ursäktligt intrång icke medför någon alltför allvarlig påföljd. Genom en sådan ordning kommer patenthavarens intresse av att snabbt underrätta konkurrenterna om erhållet patent i praktiken att bestå. Utskottet vill understryka detta uttalande. Frågan gäller alltså om intrångspåföljderna enligt propositionen kunna sägas vara anordnade i enlighet härmed.

Såsom redan antytts, avses att i större utsträckning än för närvarande differentiera påföljderna efter de förhållanden, under vilka intrånget begåtts, därvid man skulle frångå den nuvarande regeln, att endast i princip straffbart intrång kan medföra ersättningsskyldighet. Enligt propositionen skall straff endast kunna ifrågakomma vid uppsåtligt intrång, medan även vid oaktsamt intrång i regel skall föreligga full ersättningsskyldighet och vid intrång i god tro i vissa fall kunna uppstå en begränsad ersättningsskyldighet. Detta betyder, att kraven för straffbarhet skärpts i förhållande till vad som nu gäller, medan å andra sidan möjligheten för patenthavaren att erhålla skadestånd, vilket ansetts vara det för honom i allmänhet viktigaste, har utvidgats.

Att ett intrång, som är att beteckna såsom oaktsamt, normalt medför full ersättningsskyldighet, överensstämmor med vad som är vanligt i andra länder och har i yttrandena icke väckt starkare gensagor. För övrigt inrymmer enligt propositionen möjlighet för domstolen att jämka ersättningen, om endast ringa oaktsamhet föreligger.

Förslaget att även intrång, om vilket icke annat är visat än att det skett i

god tro, skall kunna medföra viss ersättningsskyldighet, kan föranleda större tvekan. Utan möjlighet härtill skulle emellertid patenthavaren bli illa ställd i sådana fall, där en avsevärd vinst uppkommit genom intrånget och det kanske framstår såsom tämligen sannolikt, att vetskap om patentet förelegat, ehuru detta ej kan visas. Enligt propositionen skall den som i god tro begått intrång, som medfört vinst för honom, kunna förpliktas att intill vinstens belopp ersätta genom intrånget uppkommen skada, men endast om och i den mån detta prövas skäligt med avseende å omfattningen av och ändamålet med den verksamhet, i vilken intrånget blivit begånget, svarandens tillgångar och övriga omständigheter. Meningen är, såom departementschefen framhållit, att ersättning ej bör utgå annat än om det med hänsyn till omständigheterna verkligen finnes välgrundat.

Medan man i flertalet yttranden över patentutredningens förslag ej haft någon erinran mot att även vid intrång i god tro under vissa förutsättningar skall kunna uppkomma viss ersättningsskyldighet, har kritik häremot framförts i några yttranden och i motionen I: 306. Därvid har i motionen pekats på vissa fall, då en ersättningsskyldighet skulle framstå såsom obillig. Det framgår emellertid av det redan sagda, att syftet med det föreslagna stadgandet just är, att ersättning skall utdömas endast om och i den mån detta överensstämmer med billighetens krav. Av lagtexten framgår, att hänsyn skall tagas till om intrånget förekommit vid ett mindre företag eller icke skett i förvärvssyfte. Även i övrigt ha domstolarna att beakta varje omständighet, som kan framstå såsom ömmande, t. ex. att också svaranden självständigt gjort den av honom utnyttjade uppfinningen, så att dubbeluppfinning föreligger. I motionen I: 306 beröres särskilt risken för att patenthavaren avsiktligt underlåter att underrätta den som i god tro begår intrång om patentet för att kunna utkräva ett större skadestånd. Departementschefen framhåller emellertid, att sådan underlåtenhet bör beaktas vid bedömande av framställt ersättningsanspråk och att det överhuvud taget, särskilt då krav på skadestånd framställles i efterhand, ofta kan vara skäligt att begränsa ersättningsskyldigheten till en del av vinsten, därest domstolen överhuvud taget finner ersättning böra utgå. Under sådana förhållanden torde det för patenthavaren i allmänhet framstå såsom föga ändamålsenligt att avsiktligt låta den goda tron bestå och lita till den osäkra ersättningsskyldighet, som i sådant fall kan uppkomma. Denna blir ju för övrigt då under alla omständigheter begränsad till den vinst, som uppkommit just på grund av intrånget.

Med hänsyn till det anförda har utskottet funnit sig kunna godtaga den i propositionen föreslagna regeln om viss ersättningsskyldighet vid intrång i god tro. Det må framhållas, att den som börjat patentintrång i god tro enligt propositionen blir så till vida bättre ställd än för närvarande, som möjlighet öppnas för honom att i vissa fall mot ersättning få fortsätta sitt utnyttjande. Härom stadgas i 21 §. Ej sällan är den allvarligaste ekonomiska påföljden för den som begått intrång, att han tvingas att lägga ned en igångsatt tillverkning. Slutligen må i detta sammanhang anmärkas, att en regel om viss

ersättningsskyldighet vid utnyttjande i god tro redan är införlivad med den svenska lagstiftningen på ett närstående område, nämligen i 1919 års lagar om författarrätt och konstnärsrätt.

Hittills har varit fråga om intrång i beviljat patent. Men härtill kommer såsom en viktig nyhet i propositionen, att även utnyttjande av uppfinning, varå patent sökts men ännu icke beviljats, skall kunna medföra intrångspåföljd. Bestämmelserna härom ha upptagits i 20 §. Gemensamt för dessa är, att intrångstalan icke skall kunna väckas förrän patent definitivt beviljats och att utnyttjande dessförinnan aldrig skall kunna föranleda straff. I övrigt skilja sig påföljderna, beroende på om utnyttjandet skett under tiden före eller efter det patentansökningen, efter patentmyndighetens förprovning, kungjorts för allmänheten.

Att ett utnyttjande i senare fallet skall kunna föranleda påföljd har i yttrandena över patentutredningens förslag icke från något håll väckt gensaga men avstyrkes i motionen I: 306. Utskottet ansluter sig på denna punkt till propositionen. Att ett utnyttjande av uppfinning efter det patentansökning kungjorts men innan patent beviljats ej för närvarande medför någon ersättningsrisk har framstått såsom verkligt stötande och torde näppeligen ha någon motsvarighet i andra länder. En regel om ersättning för intrång under denna period kan knappast medföra någon större rättsosäkerhet, då erfarenheten visar, att endast en ringa del av de kungjorda patentansökningarna ej leder till patent.

Enligt propositionen skola samma regler om ersättningsskyldighet gälla för denna period som för tiden efter patents beviljande. I vissa yttranden och i motionen I: 306 har föreslagits, att vetskaper om att ansökningen kungjorts skulle uppställas som förutsättning för ersättningsskyldighet under denna period. Vissa skäl kunna tala för att här göra en skillnad mot vad som skulle gälla för tiden efter det patent meddelats. Vid ansökningens kungörande publiceras nämligen blott tämligen summariska upplysningar om ansökningen, så att den som vill förskaffa sig närmare kännedom om dess innehåll måste göra detta hos patentmyndigheten. Utskottet har dock funnit sig kunna godtaga propositionens ståndpunkt. Såsom patentutredningen framhållit, kan ett intrång under här ifrågavarande period lättare än efter patentmeddelandet anses ha skett i god tro.

Enligt propositionen skall även vid utnyttjande av uppfinning, sedan patent därå sökts men innan ansökningen efter patentmyndighetens förprovning kungjorts, i vissa undantagsfall kunna uppkomma en begränsad ersättningsskyldighet. Patentutredningen hade föreslagit en längre gående regel i ämnet, mot vilken i flertalet yttranden från näringsorganisationernas sida riktades en delvis ganska skarp kritik. I anledning härav har stadgandets räckvidd i propositionen starkt begränsats. För att utnyttjande före kungörandet skall kunna medföra påföljd skall enligt förslaget fordras, att patentsökanden hos patentmyndigheten medgivit att ansökningshandlingarna få hållas tillgängliga för allmänheten, att patentmyndigheten infört meddelande om detta i allmänna tidningarna, samt att sökanden därefter vänt sig till annan och un-

derrättat honom om medgivandet och givit honom del av ansökningen jämte beskrivning och erforderliga ritningar. Har detta skett, kommer den under rättade vid fortsatt utnyttjande att löpa en viss ersättningsrisk, om patent sedermera beviljas. Det skall emellertid endast bli fråga om begränsad ersättningskyldighet i samma mån som vid intrång i god tro i beviljat patent. Ersättning skall sålunda blott utgå, om och i den mån domstolen med hänsyn till omständigheterna finner det skäligen och aldrig med mer än den genom intrånget uppkomna vinsten.

I motionen I: 306 avstyrkes varje regel om att utnyttjande före patentansöknings kungörande skall kunna medföra påföljd, därvid särskilt framhålls att en sådan regel skulle föranleda rättsosäkerhet och missbruk. Det måste erkännas, att en viss tvekan kan råda om ett utnyttjande, som skett innan patentansöknings genomgått patentmyndighetens förprövning och därefter blivit kungjord, bör kunna medföra någon påföljd. Utan en sådan regel skulle dock, såsom från många håll framhållits under förarbetena, stötande situationer kunna uppstå. Vissa uppfinningar ha sitt största värde under den första tiden och kunna ej utnyttjas av patentsökanden utan att samtidigt bli tillgängliga för konkurrenterna. Det framstår då såsom obilligt, om dessa utan varje påföljd kunna kopiera uppfinningen och utnyttja denna till dess ansöknings kungjorts. Man får därvid ihågkomma, att det i genomsnitt ligger så lång tid som $1\frac{1}{2}$ —2 år från det en patentansökning inkommer till patentmyndigheten och till dess den efter förprövning kungöres och att denna tid inräknas i den 17-åriga patenttiden. Så som bestämmelsen utformats i propositionen, torde det främst vara i undantagsfall av förut angiven natur, som det kan bli fråga om en tillämpning av ersättningsregeln. För att kunna utnyttja denna måste nämligen den patentsökande uppgiva det vanliga hemlighållandet av ansökningshandlingarna, vilket normalt värdesättes högt av de sökande, icke minst i sådana fall, där sökanden är medveten om att ansöknings handlingarna är mindre bärkraftiga. Utskottet anser därför, att den starkt restriktiva bestämmelse, som föreslås i propositionen, kan vara till avsevärd nytta i vissa fall och att den ej kommer att vålla allmänheten oskälig olägenhet. Det må framhållas, att påföljden vid fortsatt utnyttjande inskränker sig till risk att efter skälighetsprövning av domstol få utgiva en del av vinsten av intrångsverksamheten eller möjligen hela denna vinst. Den som hyser grundade tvivel om hållbarheten av ett sökt patentskydd torde väl därför knappast komma att låta skrämman sig av denna risk. Till sist må i detta sammanhang även påpekas, att strängare regler om ersättningskyldighet vid intrång före patentansöknings kungörande sedan länge funnits i övriga nordiska länder utan att detta synes ha vållat olägenhet.

I visst samband med det nu berörda står, att enligt propositionen föreslås införande i 22 § av särskilda bestämmelser mot *ofullständiga eller oriktiga meddelanden om patentskydd*. Därigenom kommer man mer än för närvarande att kunna motverka obefogade varningar för patentintrång. Vad patentutredningen i nu föreliggande ämne föreslagit har med hänsyn till framförd kritik i yttrandena avsevärt begränsats i propositionen. Tre av

lagrådets ledamöter ha förordat, att de föreslagna bestämmelserna skulle helt utgå, under uttalande att de genom begränsningen förlorat i praktisk betydelse samt att hithörande spörsmål helt tillhöra området för lagstiftningen mot illojal konkurrens och därför böra upptagas i sammanhang med en översyn av denna lagstiftning. Utskottet anser visserligen nämnda spörsmål äga samband med lagstiftningen mot illojal konkurrens. Då nämnda lagstiftning emellertid lärer kräva utredning av flera andra invecklade frågor samt de i propositionen föreslagna stadgandena synas vara av ett visst praktiskt värde, förordar utskottet deras upptagande i patentförordningen i avvaktan på en framtida revision av lagstiftningen mot illojal konkurrens.

Propositionen innehåller i 23 § bestämmelser om *laga domstol i patentmål*. Enligt förslaget skola de egentliga patentmålen (mål om intrång, fastställelse, rätt till fortsatt utnyttjande, ogiltighet av patent, tvångslicens, föranvändarrätt och expropriationsersättning) alltid i första instans upptagas av Stockholms rådhusrätt, vilket för närvarande endast gäller i fråga om vissa sådana mål. Vidare skola i handläggning av dylika mål vid rådhusrätten utom tre av rättens lagfarna ledamöter deltaga tre i tekniska förhållanden kunniga ledamöter; till detta finns enligt gällande rätt endast motsvarighet vid tvångslicensmål. Dessa regler, som avse att trygga en enhetlig och sakkunnig behandling av de mycket specialbetonade patentmålen, ha vunnit livligt understöd i yttrandena, och utskottet anser dem för sin del mycket lämpliga. Utskottet har ej heller något att erinra mot propositionens förslag att såsom tekniskt sakkunniga ledamöter skola av Kungl. Maj:t för tre år i sänder utses minst femton personer, bland vilka rättens ordförande för varje mål utser dem som skola inträda i rätten. Utskottet anser sig emellertid böra föreslå en komplettering av bestämmelserna. I betraktande av önskvärldheten av att samma ledamöter få deltaga under hela handläggningen av ett mål anser utskottet att ett särskilt stadgande bör införas om att tekniskt sakkunnig ledamot som avgått skall vara skyldig att tjänstgöra vid fortsatt behandling av mål, i vars handläggning han förut deltagit. Liknande bestämmelser gälla redan beträffande vattenrättsnämndemän enligt 11 kap. 4 § vattenlagen och komma att bli gällande även för nämndemän enligt 4 kap. 9 § nya rättegångsbalken. — Motsvarande reglering bör enligt utskottets mening införas i övergångsbestämmelserna till den nya lagen i fråga om nu utsedda sakkunniga ledamöter i tvångslicensmål.

Utskottet har med tillfredsställelse konstaterat, att i propositionen föreslås *lättnader i fråga om patentavgifter* för mindre bemedlade uppfinnare. Den i detta ämne verkställda utredningen har tillkommit i anledning av riksdagens skrivelse den 5 maj 1936 (nr 208) med anhållan om sådan utredning. Utskottet har intet att erinra mot det nu föreslagna sättet att lösa denna fråga, nämligen att bestämmelser om lättnader införas i patentförordningen beträffande utfärdningsavgift och de första årsavgifterna, medan i fråga om ansökningsavgift ett särskilt anslag ställes till uppfinnarekontorets förfogande för angivna ändamål.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

A) att riksdagen — med förklaring att riksdagen funnit vissa ändringar böra vidtagas i det genom förevarande proposition framlagda lagförslaget — måtte för sin del antaga följande förslag till

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

L a g

om ändring i förordningen den 16 maj 1884 (nr 25) angående patent.

Härigenom förordnas, att 1—3 §§, 4 § 1 mom. samt 7, 8, 11, 14 och 19—23 §§ förordningen den 16 maj 1884 angående patent¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

1 §.

Patent må, under de villkor här nedan stadgas, meddelas å nya uppfinningar, som avse alster eller förfaranden och kunna utnyttjas i industriell verksamhet.

Till patents — — — rättsinnehavare berättigad.

2 §.

Å uppfinning, vars utövning skulle strida mot lag eller goda seder, må ej patent meddelas. Avser uppfinning livs- eller läkemedel eller kemisk förening, må patent ej meddelas å själva alstret utan endast å särskilt förfarande för dess framställning.

3 §.

Uppfinning må ej anses såsom ny, om den, innan ansökan om patent därå inkommit till patentmyndigheten, redan blivit så beskriven i allmänt tillgänglig tryckt skrift eller så öppet utövad, att sakkunnig person kan med ledning av därigenom vunna upplysningar utöva uppfinningen, eller om dess föremål ej väsentligen skiljer sig från alster eller förfarande, som förut blivit sålunda känt.

Har uppfinning — — — uppfinningen utställdes.

4 §.

1 mom. Den, som vill erhålla patent, skall till patentmyndigheten ingiva eller i betalt brev insända skriftlig ansökan samt därvid foga

beskrivning i tre exemplar över uppfinningen och

de ritningar, som erfordras för att tydliggöra beskrivningen, jämväl i tre exemplar, ävensom, där sådant behöves, modeller, varuprov och dylikt.

¹ Senaste lydelse se betr. 3 § SFS 1897: 19, betr. 4 § 1 mom. 1893: 36, betr. 7 och 11 §§ 1934: 60, betr. 8 § 1939: 90 samt betr. 19—23 §§ 1902: 45.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Ansökningen skall — — — uppfinningens benämning.

Beskrivningen skall vara så tydlig och fullständig, att sakkunnig person bör kunna med ledning därav utöva uppfinningen. Beskrivningen skall avslutas med patentanspråk, innehållande bestämd uppgift om vad som kännetecknar uppfinningen och sökes skyddat genom patent.

Är sökanden — — — honom svara.

Sökes patent — — — vardera ingivna.

7 §.

Äro ansökningshandlingarna fullständiga och har anledning ej förekommit att, efter ty i 6 § sägs, avslå ansökningen, låte patentmyndigheten, efter underrättelse därom till sökanden på sätt i 5 § sägs, i allmänna tidningarna införa kungörelse om ansökningen med uppgift å dess huvudsakliga innehåll; och skola därefter samtliga till ärendet hörande handlingar hållas tillgängliga för en var, där ej patentmyndigheten finner särskilda skäl föreligga att göra undantag för viss handling, som angår uppfinning å vilken patent ej sökes i ärendet.

Sedan ansökan kungjorts, stånde en var öppet att inom två månader därefter till patentmyndigheten inkomma med skriftlig invändning.

Före utgången av den i andra stycket angivna tid skall sökanden till patentmyndigheten inbetala en avgift (utfärdningsavgift) av sextio kronor; dock må denna avgift, förhöjd med tjugufem kronor, erläggas inom två månader därefter. Sökes patent av uppfinnaren och gör han inom den i andra stycket angivna tid framställning om befrielse från utfärdningsavgift, må patentmyndigheten medgiva sådan befrielse, där det finnes förenat med stor svårighet för honom att erlægga avgiften. Avslås framställningen, äge sökanden städse erlægga avgiften, utan förhöjning, inom två veckor från det sökanden underrättats om beslutet på sätt i 5 § sägs; och må talan mot beslutet ej föras.

Fullgör sökanden ej vad i tredje stycket stadgas, skall ansökningen avföras såsom återtagen. I händelse patent ej varder meddelat, återbetalas vad i utfärdningsavgift må hava erlagts.

Sedan tiden för framställande av invändning tilländagått samt utfärdningsavgift erlagts eller den medgivna längsta tiden härför utgått eller befrielse från avgiften medgivits, företage patentmyndigheten ärendet till avgörande.

Möter ej hinder mot bifall till ansökningen, varde under förbehåll av den i 18 § omförmälda klanderrätt patent meddelat. Då lagakraftätagande beslut härom föreligger, skall genom patentmyndighetens försorg patentbrev utfärdas. Patentmyndigheten skall ock göra anteckning rörande patentet i ett för sådant ändamål upprättat register och införa kungörelse därom i allmänna tidningarna ävensom på lämpligt sätt genom tryck offentliggöra beskrivningen jämte erforderliga bilagor i huvudsakliga delar.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Har patentansökan, som kungjorts enligt vad ovan sägs, blivit slutligt behandlad genom beslut, som vunnit laga kraft, utan att patent meddelats, skall kungörelse härom genom patentmyndighetens försorg införas i allmänna tidningarna.

8 §.

Över beslut av patentmyndigheten å anmälningsavdelning, varigenom patentansökning förklarats förfallen eller avslagits, äge sökanden att vid talans förlust inom två månader från beslutets dag anföra besvär hos patentmyndighetens besvärsavdelning. Vid besvären foge sökanden en avgift (besvärsavgift) av sjuttiofem kronor, vid äventyr, om avgiften icke erlagts före nämnda tids utgång, att besvären icke upptagas till prövning.

Har patentansökning bifallits, oaktat invändning framställt i behörig ordning, äge den, som gjort invändningen, inom tid och under villkor, som i första stycket angivas, påkalla besvärsavdelningens prövning av ansökningen.

Patentmyndighetens besvärsavdelning skall bestå av patentmyndighetens chef såsom ordförande, minst tre av Konungen utsedda tekniskt kunniga ledamöter samt en av Konungen inom patentmyndigheten utsedd rättskunnig ledamot. Såsom ersättare för ordföranden skall, på sätt Konungen bestämmer, tjänstgöra en av ledamöterna. Besvärsavdelningen är beslutför, när förutom ordföranden eller dennes ersättare minst två av de tekniskt kunniga ledamöterna äro tillstädes; i handläggning och avgörande av ärende, vars beskaffenhet sådant påfordrar, skall dock den rättskunnige ledamoten deltaga. Såsom besvärsavdelningens beslut gälle den mening, varom flertalet förenar sig, eller vid lika röstetal den mening, som biträdades av ordföranden. Besvärsavdelningen äge att till utredning i ärende, som ankommer på dess prövning, låta vid allmän domstol höra vittnen. Närmare bestämmelser om besvärsavdelningens verksamhet meddelar Konungen.

Över besvärsavdelningens beslut må klagan föras allenast av sökanden. Klagan skall vid talans förlust fullföljas genom besvär hos Konungen inom två månader från beslutets dag.

Vad i 7 § första stycket stadgas om handlingarna i ärendet hos patentmyndigheten skall äga motsvarande tillämpning med avseende å de handlingar, som inkomma till Konungen.

Beslut, varom ovan förmäles, skall av patentmyndigheten på sätt i 5 § sägs skriftligen delgivas sökanden och den, som gjort invändning.

11 §.

Förutom de — — — trehundra kronor.

Avgiften, som må i betalt brev insändas, skall för varje patentår erläggas före det årets början; dock må avgift för patentår, som börjat innan patent meddelats genom lagakraftägande beslut, erläggas före ingången av det patentår, som börjar näst därefter.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Innehaves patent av uppfinnaren och gör denne, innan skyldighet att erlægga någon årsavgift inträtt, framställning om uppskov med sådan avgift, må patentmyndigheten, där det finnes förenat med stor svårighet för honom att erlægga avgiften, medgiva uppskov därmed högst intill ingången av det patentår, som börjar näst efter två år från det patent blivit genom lagakraftägande beslut meddelat. Avslås framställningen, äge patenthavaren städse erlægga förfallen avgift, utan förhöjning, inom två veckor från det han underrättats om beslutet på sätt i 5 § sägs; och må talan mot beslutet ej föras.

Årsavgift må, förhöjd med en femtedel, erläggas inom de tre första månaderna efter utgången av den tid, inom vilken avgiften enligt andra stycket eller tredje stycket första punkten skall gäldas, och, förhöjd med ytterligare en femtedel, dock minst tjugufem kronor, inom därpå följande tid av tre månader.

Fullgöres ej — — — patentet förfallet.

Patenthavare vare — — — beskrivningens offentliggörande.

14 §.

Angående inbetalda årsavgifter samt beslut om uppskov med sådan avgift så ock angående fullgörandet av de i 12 och 13 §§ föreskrivna åtgärder låte patentmyndigheten göra anteckning uti det i 7 § omnämnda register.

19 §.

1 mom. Patentintrång föreligger, om någon olovligen inom riket yrkesmässigt utnyttjar patenterad uppfinning genom att tillverka patentskyddat alster eller använda patentskyddat förfarande eller genom att införa, använda, utbjuda, saluhålla, överlåta eller upplåta patentskyddat alster eller alster, som framställts medelst patentskyddat förfarande.

Är fråga om intrång i patent, som avser förfarande för framställning av visst nytt ämne, skall, utom såvitt angår straffansvar, sådant ämne anses hava framställts medelst det patentskyddade förfarandet, om ej annat visas.

Ej må annan än patenthavaren väcka talan i anledning av patentintrång.

2 mom. Den, som uppsåtligen eller av oaktsamhet begår patentintrång, vare skyldig att utgiva skälig ersättning för utnyttjandet av uppfinningen så ock ersättning för den ytterligare skada intrånget må hava medfört. Föreligger endast ringa oaktsamhet, må ersättningen därefter jämkas.

Begår någon eljest patentintrång och har härav uppkommit vinst för honom, må han, om och i den mån det med avseende å omfattningen av och ändamålet med den verksamhet, i vilken intrånget blivit begånget, hans tillgångar och övriga omständigheter prövas skäligt, förpliktas att intill vinstens belopp utgiva ersättning efter vad i första stycket sägs.

Talan om ersättning skall väckas inom tre år från det patenthavaren fått vetskap om intrånget och den därför ansvarige samt senast inom fem år

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

från det intrånget ägde rum. Försummas det, vare rätten till ersättning för-
lorad.

3 mom. Den, som begått patentintrång, vare pliktig att, mot skälig lösen,
till patenthavaren avstå alster, med avseende å vilka sådant intrång förelig-
ger, såvitt ej annat föränledes av vad i 21 § stadgas.

Om patenthavaren det yrkar, må domstolen ock förordna, att med appa-
rater, redskap och andra anordningar, vilka äro användbara uteslutande för
ändamål, som innebär patentintrång, skall så förfaras, att dylikt missbruk
därav ej kan äga rum.

Vad i första och andra styckena stadgas gälle dock endast föremål, vilka
finnas i den skyldiges besittning eller över vilka han eljest förfogar.

4 mom. Den, som uppsåtligen begår patentintrång, straffes med dagsböter
eller, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, fängelse. Böter till-
falla kronan.

5 mom. Finnes i mål angående patentintrång, att patentet bör anses ogillt,
inträder ej påföljd, som ovan sägs.

6 mom. Patenthavare äger, där ovisshet råder och den länder honom till
förfång, föra talan om fastställelse, huruvida han på grund av patentet åt-
njuter skydd gentemot annan.

Den, som utnyttjar eller avser att utnyttja uppfinning, äger, under ena-
handa villkor, föra talan mot patenthavare om fastställelse, huruvida hinder
däremot föreligger på grund av visst patent.

20 §.

Sedan ansökan om patent och därtill hörande handlingar, efter det an-
sökningen kungjorts enligt 7 §, blivit hos patentmyndigheten tillgängliga för
en var, skall vad i 19 § 1, 2, 3 och 5 mom. stadgas om patentintrång äga
motsvarande tillämpning, såvitt patent sedermera meddelas.

Har den, som sökt patent, medgivit, att ansökningshandlingarna skola hos
patentmyndigheten hållas tillgängliga för en var jämväl innan ansökningen
kungjorts enligt 7 §, skall patentmyndigheten i allmänna tidningarna införa
meddelande därom; och skall därefter vad i första stycket stadgas gälla mot
den, som genom sökandens försorg erhållit del av ansökningen jämte be-
skrivning och erforderliga ritningar samt underrättats om nämnda medgi-
vande. Ersättning med anledning av utnyttjande innan ansökningen kun-
gjorts enligt 7 § skall dock ej utgå i vidare mån än som följer av 19 § 2
mom. andra stycket.

Talan må i fall, som i denna paragraf avses, ej väckas förrän patent med-
delats genom lagakraftägande beslut. Ändå att tid, som i 19 § 2 mom. tredje
stycket stadgas, gått till ända, vare rätt till ersättning bevarad, om talan
anhängiggöres inom ett år från det beslutet vann laga kraft.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

21 §.

1 mom. Vill ej patenthavaren lösa alster, som i 19 § 3 mom. första stycket avses, må den, som begått intrånget, på därom framställt yrkande berättigas att mot skälig ersättning förfoga över sådant alster under patentets skyddstid eller viss del därav.

2 mom. Har någon börjat inom riket utnyttja uppfinning eller vidtagit särskilda åtgärder därför utan att äga vetskap om att patent därå blivit meddelat eller sökt, och har han ej heller skäligen kunnat förskaffa sig sådan kännedom, må han på därom framställt yrkande, om synnerliga skäl därtill äro, berättigas att under skyddstiden eller viss del därav mot skälig ersättning utnyttja uppfinningen i den omfattning, som domstolen bestämmer.

22 §.

Den, som genom meddelande å vara, anslag eller skylt eller annorledes, utan att patentets eller ansökningens nummer angivits, uppgiver, att patentskydd, varom i 19 eller 20 § sägs, här i riket åtnjutes med avseende å alster eller förfarande, vare skyldig att lämna den, som därav kan hava olägenhet, uppgift om numret. Innehåller meddelande ej bestämd uppgift, att patentskydd åtnjutes, men kan av meddelandet framkallas den uppfattningen, att så är förhållandet, vare den, som lämnat sådant meddelande, skyldig att till den, som därav kan hava olägenhet, uppgiva, huruvida och i så fall på vad grund han anser sig åtnjuta patentskydd enligt 19 eller 20 §.

Underlåter någon att, efter därom framställd fråga, utan dröjsmål lämna upplysning enligt vad i första stycket sägs, eller lämnar någon i anledning av sådan förfrågan eller eljest i meddelande till viss person, till men för denne, oriktig uppgift med avseende å patentskydd, straffes med dagsböter; och vare skyldig att efter vad med hänsyn till omständigheterna finnes skäligt ersätta skada, som därav kommer. Böter tillfalla kronan.

Talan om ansvar, som nu sagts, må väckas allenast av den, som begärt upplysningen eller mottagit meddelandet.

23 §.

1 mom. Stockholms rådhusrätt vare rätt domstol i fall, varom i 15—21 §§ förmåles.

När rådhusrätten handlägger mål, som i första stycket avses, skola i rätten sitta tre lagfarna ledamöter, av vilka den ene skall föra ordet, samt tre i tekniska förhållanden kunniga personer.

Konungen förordnar för tre år i sänder minst femton personer att tjänstgöra såsom tekniskt sakkunniga ledamöter i rådhusrätten, bland vilka rät-

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

tens ordförande för varje särskilt mål, med hänsyn till önskvärd teknisk sakkunskap och övriga förhållanden, utser dem, som skola inträda i rätten. Uppkommer under nämnda tid behov av tillgång till flera tekniskt sakkunniga personer, förordnar Konungen, på framställning av rättens ordförande, där- om för återstående del av samma tid.

Avgången tekniskt sakkunnig leda- mot vare pliktig att tjänstgöra vid fortsatt behandling av mål, i vars handläggning han förut deltagit.

De tekniskt sakkunniga ledamöterna skola åtnjuta ersättning av stats- medel enligt grunder, som Konungen bestämmer.

2 mom. Dom eller utslag i mål, som i 1 mom. avses, skall genom dom- stolens försorg i avskrift insändas till patentmyndigheten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1945.

Vad i 2 § nya lagen stadgas skall ej gälla, där ansökningen inkommit före den 1 juli 1944.

Föreskrifterna i 7 § första stycket nya lagen skola ej tillämpas, där ansök- ningen kungjorts före lagens ikraftträdande.

Bestämmelserna i 7 § sista stycket och 8 § nya lagen skola ej gälla, om beslut, som där avses, meddelats före lagens ikraftträdande.

Vad i 19 § 1, 2, 4 och 5 mom. samt 20 § nya lagen stadgas skall ej gälla med avseende å intrång, som ägt rum före lagens ikraftträdande.

Talan om ersättning med anledning av intrång, som ägt rum före nya lagens ikraftträdande, skall väckas inom tre år därefter eller, om patent- havaren först efter lagens ikraftträdande fått vetskap om intrånget och den därför ansvarige, inom tre år från det han fått sådan vetskap. Försummas det, vare rätten till ersättning förlorad.

Å patentmål, som anhängiggjorts före nya lagens ikraftträdande, skall 23 § 1 mom. ej äga tillämpning, utom såvitt angår mål, som i 15 § avses. Stadgandet i 23 § 2 mom. skall gälla allenast domar och utslag, som med- delas efter nya lagens ikraftträdande.

Å patentmål, som anhängiggjorts före nya lagens ikraftträdande, skall 23 § 1 mom. ej äga tillämpning, utom såvitt angår mål, som i 15 § avses. *I sistnämnda mål vare dock de sär- skilda ledamöter, som förut deltagit i målets handläggning, pliktiga att tjänstgöra vid den fortsatta behand- lingen därav.* Stadgandet i 23 § 2 mom. skall gälla allenast domar och utslag, som meddelas efter nya lagens ikraftträdande.

B) att de i ämnet väckta motionerna I: 306, I: 308 och II: 490, i den mån de icke kunna anses besvarade genom de

uttalanden som gjorts i utskottets motivering här ovan, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 1 juni 1944.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar *Schlyter, Karl Emil Johanson, Westman, Linnér, Ahlkvist* och *Olofsson*, fru *Sjöström-Bengtsson* samt herr *Lindblom*;

från andra kammaren: herrar *Gezelius, Hedlund* i Östersund, *Berg, Björling* och *Lindberg*, fru *Gustafson* samt herrar *Gustafsson* i Lekåsa och *Andersson* i Mölndal.
